

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ
HIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj, Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK

Romániában
Egész évre — 320
Félévre — 320
Negyedévre — 170
Egy hónapra — 60
Egy szám ára, pályaud-
varon és vidéken is, 3 lej
Bukarestben — 3.50

Csehszlovákiában
Egy hónapra — 25 ck
Egy szám — 1.50 ck

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 165. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5683. Elul 26. — 1923. szeptember 7 Péntek

Hová visz az út?

Orvosok után most ügyvédek járnak a canossát az adókövető bizottságok előtt. Fantasztikus számok lógnak a levegőben, olyan hatalmasok, hogy komolyan se igen lehet venni, pedig véresen azok. A kereskedők és iparosok után lateiner emberek küzködését szedik adóba kiméletlen számonkéréssel, mintha adó helyett súlyos pénzbírsággal akarnák sújtani a polgárokat, mert dolgozni mernek és esetleg élet-szintjüket kulturigényekkel emelik magasabbra, mint ahogyan azt az általános nyomorúság diktálja. Mintha azért büntetnék meg őket, mert szerencsésebb helyzetük folytán, tán többet is kerestek a mindennapi szükségletnél és arra is jutott, hogy tartalékot szerezzenek betegség és öregség esetére.

A kereskedők felsírják, hogy a veszteségük után is adót kell fizetniük; hogy semmibe veszik üzleti könyveiket és lehetetlenné teszik a kereskedelem boldogulását. Kisiparosok, kik hajnalról késő estig műhelyben görnyednek, nagytőkés és gondtalan magánzölká lépnek elő az adókövető bizottságok előtt, melyek husz-harmincezer lejes adókkal sújtják őket. Orvosokból gazdag szanatóriumtulajdonosok válnak a bizottságok előtt és jaj nekik, ha tudásukat bizonyos ágban jobban kifejlesztették, mert ezért is külön kell adózni. Az ügyvédek pedig úgy kezelik, mintha a bizottság minden egyes tagja alperesi bosszút akarna állani sok régi meg nem fizetett expenznóáért.

De bennünket e kérdés tárgyalásánál más, messzebbmenő szempontok érdekelnek. Mi nemcsak az adózás nagyságának szempontjából itéljük meg e kérdést, de sajnos, abból a természetes ösztönből kifolyólag is, mely összehasonlítja az egyes adókövetéseket. És ekkor különös felfedezésre jutunk: arra, hogy az adóbizottságok előtt nem adóalanyok szerepelnek, akikkel szemben csak egy kérdést lehet feltenni: mennyit kerestél és milyen adózás alá tartozol? — hanem önálló individumok, akiknél, ha nem is hivatalosan, — de az a kérdés is szerepel, hogy milyen vallásu, milyen fajhoz tartozó?

Hacsak a magas adózás ellen emelnők fel a szavunkat, akkor könnyű lenne a nemzetgazdálkodás megdönthetetlen törvényei útján megbizonyítanunk, hogy önmaga ellen vét az az állami fináncpolitika, mely magas adójával megkötöti a kereskedelmet és megakassza az ipar kifejlődését. Örök gazdasági törvény az, hogy a fejlődést csak azok a tartalékok szolgálhatják, melyeket a vállalkozó üzemenek bővítésére, a kereskedő új kereskedelmi utak kipróbálására, az előállítási módokkal való kísérletezésre fordít. Annak a kereskedelemnek, melynek nincsenek tartalékjai és csak egyik napról a másikra él és valutáris viszonyainál fogva az eladási árat nem tudja az új beszerzés lehetőségeihez irányítani, amelyet nagy büntetésekkel sújt a bíróság, mert esetleg a portéka árat nem elég gondosan tüntette fel, amely hiányos vámtörvények és rendelkezések és ezek végrehajtóinak szeszélyei után kell igazodni, amelynek forgalmi útjai bizonytalanok és lassúak, tönkre kell mennie, ha nem rendelkezik azzal a felesleg minimummal, amellyel a mai viszonyok felett ellensúlyozni tudja magát. Az a gyáros, aki üzemi kalkulációt csak óráról-órára csinálhat, amely olyan tényezőket is be kell vonjon számításába, amelyeket kereskedelem, ipar másutt nem ismer, nem adhatja oda nyereségét, sőt gyakori és rosszabb esetben, nem növelheti deficitjét azzal az adóval, melynek mértéke meghaladja az állammal szemben fennálló polgári kötelezettség szintjét. Az az orvos, aki ha nagyon sokat keres, még akkor sem kapja tudásának belső ellenértékét s egyéni sorsa biztosíték nélkül

való és szeszélyes, — nem adhatja az államnak oda teljes egészében azokat a tartalékokat, amelyek gyakran azoknak a tudományos könyveknek az árát sem fedezik, melyekre, ha becsületesen tovább akarja képezni magát, — feltétlenül szüksége van. És a fényesen kereső ügyvédtől sem lehet elvonni a polgári jólét lehetőségét, mert az állami fináncpolitika a szerény felesleget, mely a mindennapi kiadások után megmarad, — megöli azt az országos építő kedvet, mely nem elégszik meg a betevő falat megkeresésének szűk korlátaival, bár a nagy tömegeknek ezt az életstandard-minimumot sem tudja biztosítani.

Egy ilyen elhibázott gazdasági politika azonban egyéni sorsokból összeverődött tulmenő sérelmet jelent, amikor bizonyos rétegre nehezedő általános sérelemmé válik. Állítjuk és könnyű bizonyítás eszközével vállaljuk, hogy az adókövetéseknél a zsidó adózóval szemben sokkal súlyosabb mértékeket alkalmaznak, mint másokkal szemben, sőt összegben is kifejezhető enyhítő körülmény, ha valaki az uralkodó nemzethez tartozik. A gazdasági életünk minden vonatkozásában szembevetendő az a tendencia, mely a zsidó rétegek elszegényesítését célozza. Es ez a törekvés vonatkozik

Ujra felborult a rend a kolozsvári egyetemen

Utcai inzultusok akadályozzák meg a zsidó hallgatók bejutását az egyetemre. Calugereanu prorektor zsidó hullákat követel a zsidó orvostanhallgatóktól

(Kolozsvár, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megemlékezett az Uj Kelet arról, hogy szeptember 3-án, a boncolási gyakorlatok megnyitásával együtt, az egyetemi zavargások is megkezdődtek. Botokkal felfegyverkezett jogászok kiszorították a zsidó egyetemi hallgatókat a boncteremből, akik erre Calugereanu prorektortól kérték az egyetem tanítási rendjének megóvását. Calugereanu prorektor rendőri karhatalom segítségét vette igénybe, aminek köszönhető, hogy 4-én teljes rendben folytalt le a gyakorlatok.

Áthelyezik a verekedések színhelyét

A kolozsvári román diákság főleg jogászokból álló csoportja, akiket a rendőri karhatalom kedden nem engedett be az egyetem területére, szerdára megfelelő megoldást talált. A verekedés színhelyét az egyetem területéről az egyetem épülete előtti térre helyezte át.

A verekedésre készülő diákok fél háromkor csoportba verődtek az egyetemi könyvtár előtt és az egyenként érkező diákok közül néhányat tetleg inzultáltak. A klinikák bejárata elé kivezényelt rendőrökönként, amelynek csak arra volt parancsa, hogy az egyetem területén akadályozzon meg minden rendezetést, de arra nem, hogy az egyetem előtt se engedjen teret az inzultusoknak, tetlenül nézte végig az egyetemi könyvtár előtt lejátszó incidenseket.

Az egyik zsidó diák, aki kiszakította magát támadói közül, a kapu előtt posztoló rendőrhoz sietett és kérte, hogy védje meg őt és társait az inzultusoktól.

— Nem merek odamenni, uram — volt a válasz.

A rektor csak az egyetem területén belül garantálja a rendet

Az első éves zsidó egyetemi hallgatók küldöttsége ma délelőtt tehát újból felkereste Calugereanu prorektort, akinek bejelentette, hogy mindaddig, míg a tanulás jogának zavartalan rendjét nem garantálják, nem jelenhetnek meg a boncolási gyakorlatokon.

Calugereanu prorektor azt válaszolta, hogy az utcai atrocitásokat nincs módjában megakadályozni, ő csak az egyetem területén belül biztosíthatja a rendet.

— Arról biztosíthatom önöket, — mon-

általában minden kisebbségre, mintha nem az állam szegényedne azzal, hogy bizonyos rétegei tönkre mennek. Mert korántsem jelenti ez az elszegényesítő tendencia azt, hogy a protezsált rétegek ugyanannyival gazdagabbak, produktívabbak lesznek. De jelenti azt, hogy kisebbségek gazdasági ereje elsorvad és ezzel együtt pusztul maga az állam eleven ereje is. Különösen áll ez a zsidóságra, mely eddig is a terhek maximumát viseli, amikor a gazdasági életben oly tevékeny szerepet visz. Elsősorban a zsidó kereskedő fizeti a vámok milliárdos bevételeit, amikor áruját adja és veszi és ezzel vérkeringést hoz be a gazdaságilag még egyoldalú és álmos országba. Jogok helyett azonban csak újabb és nagyobb terheket kap, sőt nagyobb adóval váltja zsidóságát a szellemi munkás is.

Nem a mi feladatunk megjelölni: hova vezet a nemzeti elnyomatásnak ez az adószedési politikája, de kötelességünk bátran és nyíltan az önvédelem és a nemzetvédelem jogán megmondani, hogy ez a politika az öngyilkos sovinizmus politikája, amely amikor bennünket akar tönkre tenni, saját magát teszi tönkre. Hiszen a latin tradíciókkal együtt átörököltük Agrippa ama híres meséjét is, amely a gyomor-ról és a test többi részéről szól.

dotta a prorektor — hogy az egyetem területén belül nem érhet bántódás senkit. Azt azonban, hogy be is tudjanak jutni az egyetem területére, én nem garantálhatom, mert ez nem az én hatásköröm. Ez ügyben legjobban teszik, ha a rendőrprefektushoz fordulnak, vagy táviratilag keresik meg a belügyminisztert.

— Ami pedig a zsidó hullák ügyét illeti, — folytatta a prorektor — kijelenthetem önöknek, ha nem fognak zsidó hullákról gondoskoni, úgy el fogom önöket tiltani a boncolástól. Nem tűrhető, hogy a zsidó diákok privilégiumokat élvezzenek a román egyetemen.

— A hullákról való gondoskodás — vették közbe a zsidó egyetemi hallgatók — az egyetem kötelessége. Tudunkkal a boncolásra kerülő hullákról törvény intézkedik, a zsidó hitközségek pedig nyilatkozatban jelentették ki már hónapokkal ezelőtt, hogy a hozzátartozók nélkül elhalt zsidó hullákat készséggel engedik át boncolás céljaira.

— Az én értesüléseim szerint — mondotta újból a prorektor — a zsidó hitközség a közelmúltban is két hozzátartozó nélküli hullát váltott ki, csak hogy ne kerüljenek boncolásra.

A zsidó hitközség semmit sem tud a zsidó hullák kiváltásáról

Calugereanu prorektor nyilatkozatának erről a részéről információt kértünk a kolozsvári zsidó hitközségtől, ahol semmit sem tudtak a zsidó hullák állítólagos kiváltásáról.

A hitközségek — mondotta informátorunk — már hónapokkal ezelőtt nyilatkozatban szögezték le, hogy a hozzátartozók nélkül elhalt zsidók hulláit készséggel bocsátják a boncterem rendelkezésére. Azóta miniszteri rendelet jelent meg, amelyik szigorúan körülhatárolta, hogy melyik legközelebbi családtag válthatja ki hozzátartozójának holttestét. Az állítólagos hullakiváltás tehát már csak ezért sem történhetett meg.

Bethlen és Benes találkoztak

Genf, szeptember 6. Tegnap megtörtént Bethlen magyar miniszterelnök és Benes cseh külügyminiszter között az első tárgyalás, mely kedvező eredménnyel végződött. Bethlen, ha kölcsönt nem is kap, de határozott ígéretet visz haza a zálogjogok felfüggesztéséről. A hír valószínűségét megerősítette a genfi tözsde is, mely a magyar értékek árfolyamát emelte.

Az Aguda-szervezet kongresszusa

(Kolozsvár, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) A múlt hetekben megtartott bécsi Aguda kongresszusa végre teljes egészében megvilágította, hogy milyen jelentősége van ennek az egyesülésnek az általános zsidó közéletben. Eddig a Aguda csupán mint fogalom szerepelt, anélkül, hogy bárki is tudta volna, milyen rétegek vannak mögötte. Az Aguda úgy hirdette, hogy ő az ortodox rétegek hivatott, sőt egyedül hivatott szószólója. Most azonban, hogy nyilvánosság előtt is pártta szervezkedett, kiderült, hogy csupán egy ortodoxián belüli réteg tartozik hozzá, nem pedig maga az ortodoxia.

A bécsi Aguda-kongresszuson a világ szinte valamennyi államának ortodoxiája szerepelt, azonban minden államból csak az ortodoxia egy és hozzá nem is többséget jelentő része. És pedig nemcsak a mizrahi hiányzott, de más ortodox irányzatok is. Így például — igen csekély kivétellel — a talmudi tudomány elismert és híres képviselői mind hiányoztak. (Erre különben az egyik szónok rá is mutatott, azonban a tárgyalás vezetőinek szelleme olyan volt, hogy az ilyen vitákat eleve elnyomta.) Nagyobb központi hitközségeknek alig jelent meg egy-két főbbiját, bár igen könnyen osztogatták a főbbi címeket. Bár a lengyel rabbiszövetség képviselve volt, tudnunk kell azonban azt, hogy ez egy kimondottan agudista-szervezet, míg a lengyel rabbik legnagyobb része nem tartozik semmiféle szervezethez. Ezenkívül egy másik rabbiszervezet is van Lengyelországban, melynek hetvenöt rabbitagja a Mizrachizhoz tartozik. Az amerikai, kanadai ortodox rabbiegyesületek félhivatalosan a Mizrachizhoz tartoznak és csak most alakult egy kisebb Aguda-hoz tartozó rabbicsoport.

Amíg az ortodoxia egy nagy része mizrachista, addig a legnagyobb ortodox-tömegek távol tartják magukat mindenféle organizációtól, mert ez modernizálást jelentene. Különösen vonatkozik ez azokra a chaszidretekre, melyek egyes tudós rabbik körül csoportosulnak.

Galiciában az Aguda nem tud lábra kapni, mert a belzi rabbi, a galicai ortodoxia szellemi feje, a legélesebben ellene foglalt állást. De Szlovákiában se boldogul, mert a chaszidabbik ellene vannak. A kongresszusi Lengyelországban az Aguda-mozgalom vezetője a geri rabbi és néhány hive.

Sajnos, az Aguda-kongresszus nem nyújthat teljes képet az erőviszonyáról, amennyiben összetétele nem volt demokratikus, népi alapon nyugvó. Csak a delegátusok számából, a választási szabályzatból tudunk valamelyes képet alkotni. Csoportok 100 tagig egy, minden további 500 tag után további egy delegátust küldenek, azonkívül minden ország még 3 delegátust. Legjobb akaratu számítás szerint a kongresszus legfeljebb 60 ezer szervezett tagot képvisel.

És ez a szervezet azt a jogot vindikálja magának, hogy a vallásos zsidóság minden rétegét képviselje. Mivel nincs meg az az ereje, melyet a tömegek adnak meg, ezt a „rabbik tanácsával” akarja pótolni. Ezt a szervezetet diktatórikus önkénytelenséggel ruházták fel, mint ahogyan azt Schapira rabbi záró szavaiban ki is fejtette.

Tulajdonképpen az egy szervezetnek teljesen belső ügye, hogy miképpen alakítja meg vezetőségét. Azonban az Aguda ezt a rabbitanácsot olyan szervvé akarja megtenni, melynek határozata a vallásos zsidóság minden rétegére kötelező, sőt ez irányítaná Erec Jiszrael zsidó községének életét is.

Meggyőződésünk szerint ez a „rabbitanács” intézménye, melyet az Aguda minden párt felé akar helyezni lesz az, amit maga az ortodoxia sem hajlandó elviselni. Az ortodoxia sem akarja tűrni, hogy a rabbik tanácsa politikai hatalmat gyakoroljon felette, viszont azt sem hajlandó eltűrni, hogy vallási kérdésekben politikai szempontok legyenek az irányadók, amint azt az Aguda nyíltan vallja. Nem lesz olyan rabbi, — ki nem agudista, — hogy ezt a legfőbb rabbitanácsot elismerje. S még kevésbé fogja elismerni az Erec Jiszrael főrabbinátusa.

Ilyen felfogás mellett bizony nehéz az Aguda-kongresszus munkájának jelentőségét tulajdonítani, bár az a tény, hogy a költségvetésben 184 ezer fontot vettek fel, nagy súlyt adna az Agudának, ha ezt az összeget tényleg kulturális, vallási célokra fordítanák, nem pedig a „rabbitanács” fentartására. Ebben a költségvetésben például Erec Jiszrael csak 50 ezer fonttal szerepel. A Jewish Agency ügyét két szóval elintézték, illetve az Aguda azt

kívánja, hogy a Jewish Agencyben is a „rabbitanács” diktatúrája érvényesüljön.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy az Aguda-kongresszus fiatal elemei jobb benyomást tesznek az emberre, mint a régi vezetők. Ellenségei a cionizmusnak, azonban olyan intelligensek és

politikailag annyira iskolázottak, hogy bármely párt diszére válhának. És tele van a szívük Cion vágyódásával. Valószínű, hogy az Agudának ezek a fiataljai lesznek azok, akikkel a világ zsidósága Cion szeretetében és a honalapítás vállalásában még találkozni fog.

Yokohama teljesen elpusztult

A hivatalos japán jelentés tulzottnak mondja az amerikai információkat. Városok, falvak pusztultak el. A mikádó-család három tagja, két angol konzul és a tokiói olasz nagykövet meghalt. Minisztertanács a szabadban

(London, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma érkezett meg Japánból az első hivatalos távirat a földrengésről. A távirat nagy konsternációt keltett Angliában. A jelentés szerint a tokiói és yokohamai angol konzulok meghaltak, az amerikai és francia nagykövetek megmenekültek, az olasz nagykövetség személyzete is életben maradt, csak maga Martino nagykövet halt meg.

Oszakából jelentik, hogy a legutóbbi éjszaka Tokio körül ismét három heves földrengést éreztek. Ennek hatása alatt a japán kormány elhatározta, hogy Tokió megmaradt lakosságát eltávolítja a fővárosból és több nagyvárosban helyezi el. A katonai csapatok megkezdték az utcákon halomban heverő holttestek eltemetését, ami irtózatos munka, mert

Tokióban mindössze negyvenezer ember maradt életben.

A vulkánok még mindig működésben vannak. A kaliforniai partról hatalmas szökőár feltűnését jelentik, mely valószínűleg az irtózatok földrengéséből keletkezett. A szökőárba került több hajó elsüllyedt.

Oszakában a francia klub árvaháza összeomlott és százhatsvan gyermeket temetett maga alá. Egy sem menekült élve. Érzékeny veszteséget szenvedett a hadsereg is. A tokiói törzskar kaszárnyája az egész törzset maga alá temette.

Husz angol tiszt családjával együtt elpusztult.

A négyszázezer lakosu Yokohamába a földrengés után egy kínai hadihajó futott be legelőszőr, hogy megkezdje a mentést. Csupán tízezer embert talált életben. A többi mind elpusztult. Scholtz tokiói német nagykövet családjáról és személyzetéről eddig Berlinbe semmi hír sem érkezett. Arról sem tudni, hogy vajjon megmenekült-e valaki a népes tokiói német kolóniából.

London, szeptember 6. Az itteni nagykövetséghez tegnap érkezett meg az első hivatalos jelentés a Fudzsiyama pusztításairól. A jelentés szerint az európai sajtó tulozta az amerikai forrásból közölt szenzációs híreket. A japán katasztrófa

Modolea belügyi államtitkár megvizsgálta a kolozsvári vágóhidat

Nincs víz és villanyszolgáltatás. Fertőző trágyadombok

(Kolozsvár, szept. 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Modolea belügyi államtitkár, aki a vendégipari munkaadók országos szövetségének elnöki ülésére érkezett Kolozsvárra, a miniszter megbízásából egyuttal alapos vizsgálatot tartott a közvágóhidon, amely ellen a mészárosok és hentesek nap-nap után tettek panaszt a városnál.

Az államtitkár dr. Leautei társaságában ma délelőtt látogatta meg a kolozsvári közvágóhidat és megállapította, hogy a közegészségügyre káros mulasztások történtek a vágóhidon. Mindjárt a bejárat előtt mély árok van, amelyben a husszállító kocsik bennekednek.

Az udvarban, minthogy a kövezés nagyon fogyatékos, a legkisebb csapadék után nagy sár keletkezik. Csatornázás egyáltalán nincs, a kamrák pedig víz nélkül állanak. Hiányos a világítás is, úgy hogy az őszi és téli hónapokban már a déli órákban nem lehet vágni. A trágya és ürülék az udvarban van felhalmozva, valóságos fészke a fertőző anyagoknak. A trágyahordó szekerek majdnem hasznavehetetlen állapotban vannak, rozszak a jégkötő kamrák is, úgy hogy ha két napig tartják bennük a húst, szagot kap és kíméresem nem alkalmas.

Az államtitkár elképedve látta, hogy a vágóhid több helyisége az egerek és patkányok valóságos tanyája. A mészárosok panaszkodtak afelől is, hogy az őrizetlen húst a pócegek megrágnák. A mészárosok nem kapnak jeget és noha a hűtőkamrák csak nyolc hónapig vannak használatban, a város egész évre szedi a használati díjat, ami ellen semmi kifogás nem lenne abban az esetben, ha a város gondoskodna a kamrák reparálásáról.

hiteles története a következő:

Szeptember elsején déltájban kezdődött az első földrengés, mely

Tokio üzleti városnegyedét teljesen elpusztította.

A császári palota azonban nem rongálódott meg tulságosan. A császári pár és a régensherceg, akik a hegyek közt nyaraltak, megmenekültek, de Jamasera és Kamina hercegnők és Morokafa Moro herceg életüket veszítették. Tokio tíz negyedéből hat teljesen elpusztult, a katonai arzenál felrobbant a minisztériumok és a rendőrségi palota elhamvadtak, a császári színház is romhalmazzá vált. Megközelítő számítás szerint

kétszázezer ház romokban hever Tokióban, a halottak és sebesültek száma százötvenezer.

Yokohamában az első földrengés után szökőár öntötte el a kikötőt, majd tűz támadt, mely az egész várost elhamvasztotta. Az áldozatok száma mintegy százezer.

Jamanda miniszterelnök meggyilkolása után megalakult az új kormány, mely Tokio környékén szabad ég alatt tartotta első minisztertanácsát. A minisztertanács elhatározta, hogy mozgósítja az első és második hadiflottát.

Eddig a hivatalos japán jelentés. A mai „Times” részletes leírást hoz a japán tragédiáról az „Asahi” című japán újság alapján. Eszerint a földrengésdűlta tengeri zóna középpontja Yokohama volt. Északról délnek körülbelül háromszáz kilométernyi kiterjedésben, keletről nyugatra pedig több mint négyszáz kilométerre

130000 négyzetkilométeren pusztított a földrengés.

Ebben a körzetben öt nagy város volt tíz tartományi tanácsal, amelyek harminchárom közigazgatási kerületre oszlottak. Az e területre eső városok, falvak, majorok és egyéb lakott helyek hetven százaléka romokban hever. Tokióban hétfőn este sikerült a katonaságnak a tüzet megfékezni. A japán Nemzeti Bank aranykészletét és minden értékpapírját megmentették.

A mészárosok felpanaszolták még a vágási díjak szokatlanul magas tarifáját, különösen azt, hogy a vágóhidon nincsen ellenőrzés és napról-napra lopások történnek.

Modolea államtitkár utasította a mészárosösvetség delegátusait, hogy haladéktalanul foglalják írásba panaszaikat. Egyuttal megígérte, hogy személyesen fog a polgármesternél közbenjárni.

Az államtitkár ma Bukarestbe utazott.

KÖZPONTI BAR

Minden este

Sarkadi Aladár

a budapesti
Vigszínház művészenek vendégjátéka
és még

20 elsőrendű attrakció!

Asztalok előre megrendelhetők! Telefonszám 6—03

RÓTH cipész

CLUJ,
Str. St. O. Iosif

volt
Szép-
utca

Anglia
ged. A

(London
sitőjától.) Az
tartják, hogy
olyan közvetít
részt megóvjá

Olaszország
gi

Ezzel szembe
rendkívül me
magatartását,
követelésének
fuban maradó
nagykövetek
ményét Musso
nősíti és kere
mint stratégia
tov

A róma
ugy irnak, m
a nemzetek li
népszövetség
értekezletének
római angol t
landó engedni
Korfbud
hogy az ottan

vámhivatal

Az olasz kere
görög vizeken

Róma,

lanságot keltet
tokat vont öss
képviselő össze
fenyegető hely

Durrázót
rög-alban hatá

Albán

Santa-Quaranta
erősebb a han
fliktus esetén
dékntalan Ola
mány valamely
rendelte el arr
való intervenció

Az olasz
meggyilkolt tis
nak, mert a g
gyilkoltak kop

Görög
előtt

Genf, szept

nüleg az angol
solta a népszöv
bizottságot az
ben és ezenki
tagjai egy görö
lennének és am
tal fizetendő ka
lenti, hogy azon
nál 50 millió o

A népszöv
rög előterjesztés

London,

a hirt közlik, b
viselői azt az u
nál Genfből, ha
líktussal foglal

Belgrád,

várákzó állásp
ség határozatát.
fázisba jutottak
sitja Olaszország
Ha a fiemei tán
vezetni az olasz
goszlavia a néps
ben az ügyben.

Genfből

dönt az olasz-g
fogalásáról. Va
követek konfer
a nagykövetek
egybe Párisban
közölni a népsz

Genf, szept

Brazília képvis
ségi tanács vala

A kisantant Olaszország ellen fordult

Anglia flottademonstrációival fenyegetőzik, ha Olaszország nem enged. Albánia mozgósításra készül Görögország ellen. Mára várják a népszövetség döntését

(London, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Angol politikai körökben lehetségesnek tartják, hogy a népszövetségi tanács holnapi ülésén olyan közvetítő javaslatot fog elfogadni, mely egyrészt megóvja a népszövetség tekintélyét, egyben

Olaszországot és Görögországot is kielégítő bizonyos mértékben.

Ezzel szemben rámutatnak arra, hogy Mussolini rendkívül megnehezítette Anglia és a kisantant magatartását, amikor azzal fenyegetődött, hogy követelésének teljesítéséig az olasz csapatok Korfuban maradnak. Attól tartanak ugyanis, hogy a nagykövetek tanácsa által elrendelt vizsgálat eredményét Mussolini egyszerűen nem kielégítőnek minősíti és keresni fogja az alkalmat, hogy Korfut, mint stratégiailag fontos flottatámaszpontot, továbbra is megtarthassa.

A római lapok a népszövetségi tárgyalásról úgy írják, mintha Olaszország már kilépett volna a nemzetek ligájából, de nem kifogásolják, hogy a népszövetség engedje át a döntést a nagykövetek értekezletének. Mussolini tárgyalásokat folytatott a római angol ügyvivővel és úgy hírlik, Anglia hajlandó engedni merev magatartásából.

Korfból jelentik a „Giornale d'Italia“-nak, hogy az ottani

vámhivatalokat nemzetközi ellenőrzés alá helyezték.

Az olasz kereskedelmi hajóknak megtiltották, hogy görög vizeken közlekedjenek.

Róma, szept. 5. Albániában nagy nyugtalanságot keltett a hír, hogy Görögország csapatokat vont össze a határon. Valameenyi albán képviselő összeült Valonában, hogy megvitassa a fenyegető helyzetet.

Durrázóól jelenti az „Epoca“, hogy a görög-albán határon

Albánia elrendelte a határzárt.

Santa-Quarantai jelentés szerint Albániában egyre erősebb a hangulat aziránt, hogy fegyveres konfliktus esetén Albánia hadseregével együtt haladéktalanul Olaszország mellé álljon. A tiranói kormány valamennyi fegyverképes albán mozgósítását rendelte el arra az esetre, ha Olaszország oldalán való intervencióra kerül sor.

Az olasz követ jelenti Janinától, hogy a meggyilkolt tiszték holttestei még mindig ott vannak, mert a görögök megtagadták, hogy a meggyilkoltak koporsójának katonai tisztelgést adjanak.

Görög javaslat a népszövetség előtt

Genf, szeptember 6. Görögország — valószínűleg az angol kormány befolyása alatt — javasolta a népszövetségnek, küldjön ki egy vizsgálóbizottságot az olasz misszió meggyilkolása ügyében és ezenkívül egy döntőbírói bizottságot, amelynek tagjai egy görög, egy olasz és egy semleges bíró lennének és amely megállapítaná a Görögország által fizetendő kártérítést. A görög kormány kijelenti, hogy azonnal letétbe helyez egy svájci banknál 50 millió olasz lírát biztosíték gyanánt.

A népszövetség mai ülésén foglalkozik a görög előterjesztéssel.

El Genfből

London, szeptember 6. Az angol lapok azt a hírt közlik, hogy Olaszország népszövetségi képviselői azt az utasítást kapták, távozzanak el azonnal Genfből, ha a népszövetség az olasz-görög konfliktussal foglalkoznék.

Annexiók tervek

Belgrád, szeptember 6. A jugoszláv kormány várakozó álláspontot foglal el, várva a népszövetség határozatát. A fiumei tárgyalások is kritikus fázisba jutottak. A jugoszláv sajtó azzal gyanúsítja Olaszországot, hogy anektálni akarja Fiumét. Ha a fiumei tárgyalások nem fognak eredményre vezetni az olaszok intranszigienciája miatt, úgy Jugoszlávia a népszövetség döntését fogja kérni ebben az ügyben.

Genfből jelentik: A népszövetség ma dönt az olasz-görög konfliktusban való állásfoglalásáról. Valószínű, hogy az ügyet a nagykövetek konferenciájához utalja át. Ezesetben a nagykövetek tanácsa legkésőbb pénteken ül egybe Párisban és döntését haladéktalanul fogja közölni a népszövetség főtájkarságával.

Genf, szeptember 6. Franciaország és Brazília képviselőinek kivételével a népszövetségi tanács valamennyi tagja

a népszövetség illetékessége mellett foglal állást.

A londoni „Daily Telegraph“ értesülése szerint a kisantant kormányai formálisan kijelentették, ha a népszövetség Korfu megszállásával kapcsolatban nem teljesíti kötelességét, kilépnek a népszövetségből

és a jövőben nem ismerik el a nagyhatalmak itélkezését, ha megengedik, hogy a kis nemzetek jogait lábbal tiporják. A kisantant kormányai azt is közölték, ha Olaszország folytatja a mozgósítást, a kisantant hasonlóan fog cselekedni.

Genfi jelentés szerint a népszövetségi tanács szeptember 5-én tartott nyilvános ülésén meghallgatta Salandra olasz és Politis görög delegátusok expozéját az olasz-görög konfliktusról. Ishi elnök indítványára elhatározták, hogy a vitát egy későbbi ülésre halasztják, mert az olasz jegyzék visszavonhatatlanul kifejezi, hogy a népszövetségi tanács ne tegye vizsgálat tárgyává a görög kormány megkeresését.

London, szeptember 6. Angliában minden készség meg van arra, hogy a népszövetség határozatát keresztülvinni segítse. Anglia a népszövetség határozatát, amennyiben ez Korfu kiürítésére vonatkozik, hajóhadának latvetésével támogatja.

Az angol hajóhad mint a népszövetség flottája lépne fel és valószínűleg holland és svéd hajók csatlakoznának hozzá.

Franciaország tartózkodni fog minden ellenséges magatartástól. Remélik, hogy szükségtelen lesz ilyen erőeszközökhöz nyulni, azonban Curzon lord minden lehetőséget számba vett. Anglia nem vitatja, hogy Tellini tábornok és társai ügyében a nagykövetek tanácsa illetékességgel bír, de Korfu megszállása teljesen külön kérdés, amelyben a népszövetség hivatott dönteni. És ha Mussolini dacolna a népszövetséggel, nagyon valószínű, hogy flottademonstrációval tulmenő lépésre lesz szükség.

A párisi nagyköveti konferencia szeptember 5-én a görög válasszal foglalkozott és a következőket vette jegyzőkönyvébe: Görögország azonnal elfogadja a konferencia által ajánlott jóvátételt, mielőtt a gyilkosságért felelőssége bebizonyosodott. A konferencia megállapítja, hogy az egyes államok felelősek olyan politikai bűnökért, amelyeket területükön követtek el. Az angol delegáció utasítást kapott, hogy ragaszkodjék az ismert álláspontához.

Két rendelkezés között

pad alatt

Egy kolozsvári lisztkereskedő kálváriája az uzsoratorvény körül

(Kolozsvár, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) A liszt új maximális árának megállapítása óta a kolozsvári malmosok a lisztkereskedőknek csak úgy adnak el kenyérlisztet, ha egyidejűleg ugyanolyan mennyiségű fehérlistet is vásárolnak.

Ez a megszorítás arra kényszerítette a liszt- és fűszerkereskedőket, hogy vevőjüket csak egyenlő arányban szolgálják ki liszttel. Kenyérlisztet csak annak adtak el, aki ugyanannyi mennyiségű fehér listet is vásárolt. Ezt a kereskedői szokást Utalea polgármester rendeletileg erősítette meg.

A kolozsvári lisztkereskedők és malomtulajdonosok az új maximális árak megállapításakor küldöttségileg keresték fel Utalea polgármestert, aki kijelentette, hogy a kényszerítő körülmények hatása alatt megengedi, hogy a kereskedők csak akkor szolgálják ki vevőjüket barna liszttel, ha a vevő ugyanannyi fehér listet is vásárol. A polgármester rendelkezésében bízva a kolozsvári lisztkereskedők kivétel nélkül ilyen feltételek mellett árusították a listet.

Tegnapelőtt reggel Lusztig Nándor kolozsvári lisztkereskedőkhöz egy főhadnaggy ment be és egy zsák kenyérlisztet akart vásárolni. Lusztig közölte a főhadnaggyal, hogy csak az esetben adhat barna listet, ha fehér listet is vásárol. A főhadnaggy erre eltávozott, majd néhány óra múlva Dumitrescu rendőrigazgatóval tért vissza, aki közölte a kereskedővel, hogy **letartóztatja**. A rendőrigazgató felszólította Lusztigot, hogy azonnal kövesse a rendőrségre, annyi időt sem engedett neki,

hogy üzletébe valakit beállítson és hogy kilen hónapos kisgyermekét, akivel egyedül volt az üzletben, valakinek a gondjára bizza.

Lusztig ügyéről a rendőrségen jegyzőkönyvet vettek fel, majd átkísérték az ügyészség fogházába. Lusztig letartóztatása kolozsvári kereskedők körében általános megdöbbenést keltett. Az uzsoratorvény szankciói szerint a kihágásokat a legkritikább esetekben büntetik szabadságvesztéssel, előzetes letartóztatásnak pedig a perrendtartás értelmében **egyáltalán nincs helye**.

A mai megtartott uzsorabírói tárgyaláson Epure ügyész is átlátta a letartóztatás jogtalanságát és ő maga kérte a vádlott szabadlábra helyezését. Lusztig védője, dr. Schönberger Menasse a polgármester tanukénti kihallgatását kérte, amit a Muntean bíró nem rendelt el. A perbeszéd megkérdezése után Muntean bíró kihirdette az ítéletet, amely Lusztigot bűnösnek mondja ki az uzsora törvény 10-ik szakaszába ütköző vétségért és ezért négyezer lej büntetéssel sújtja. Az ítélet indokolása kimondja, ha a polgármester meg is engedte, hogy a barna listet csak egyenlő mennyiségű fehérlisttel árusítsák, nem változtat az eseten, mert a polgármesternek ehhez a rendelkezéshez nem volt joga.

— **Kisebbségi „szolidaritás“.** Az „Ellenzék“ című kisebbségi lapunk újabb nekivágott a zsidó intézménynek. Ezalkalommal Tarbut-iskolát választotta támadása célpontjává s egy nagyon aljas és nagyon átlátszó információ alapján azt írja, hogy a Tarbut a kormányhatóságilag beszüntetett ortodox polgári iskola növendékeinek **bosszúból** nem ad tandíjmentességet. Mindenekelőtt a közlemény hangjához és tendenciájához volna néhány halk szavunk. Mi a magyar kisebbségi iskolák belső ügyeibe merő tapintatból soha nem avatkozunk be s ha foglalkoztunk ezekkel az iskolákkal, a kisebbségi kulturák védelmének és egymásrataltságának szellemében tettük. Soha nem kutattuk, mennyi a tandíj a Marianumban és hány tandíjmentes diákok vesznek fel a reformátusok. Csak a tulsó oldalon volt meg mindig a hajlandóság, hogy a mi belső ügyeinkbe illetéktelenül és rosszindulatúan beleavatkozzanak. Ezt a mostani nyelvöltögetést is oktan provokálásnak tartjuk, amely egyáltalán nem méltó egy kisebbségi sajtóorgánumnak mai nehéz missziójához. Amikor magat a vádat illeti, ez sem különb, mint az eddigiek. A Tarbut ugyanis a mai napig még egyetlen tandíjmentességi kérvényt sem utasított vissza, annál az egyszerű oknál fogva, mert még nem is tárgyalta le az illetékes fórum a kérvényeket. A múlt évben az összes tanulók 45 százaléka élvezett tandíjmentességet s az igazgatóság információja szerint az idén is minden szegénysorsú jó tanuló megkapja a kedvezményt. Ugyanilyen hadilábon áll a valósággal az az állítás is, hogy „a Tarbut vezetősége a múlt tanév elején nehezen tudta felvenni a versenyt az ortodox polgárral, amely nagyobb látogatottságnak örvendett, mint a Tarbut“. A legfelületesebb újságírói tisztesség is megköveteli, hogy ilyen ríktó valótlanságot ne irjanak le. Mi semmiféle versenyről nem tudunk, de azt tudjuk, hogy az ortodox polgári nyolcvan növendékével szemben a Tarbutnak hétszáz növendéke volt s nemhogy más iskolától akart volna elvonni tanulókat, de saját növendékeit is alig tudta elhelyezni. Az idei tanévben is a legnagyobb erőfeszítéseket teszi, hogy az összes jelentkezőket felvegyék, de ez éppen a törvényes korlátozások miatt aligha fog sikerülni. Nagyon fájdalmas jelenség, hogy amikor a kisebbségi iskolák élet-halálharcot folytatnak fennmaradásukért, éppen kisebbségi oldalról érkezik ilyen alaptalan gyűlölettől fűtött támadás.

— **Egy bánati bankigazgató titokzatos eltűnése.** Temesvárról jelentik: Nagy szenzációt keltett Temesváron és az egész Bánátban a hír, hogy Weitzer Ferencnek, a verseci polgári takarékpénztár igazgatójának nyomaveszett. Az igazgató tizenegy nappal ezelőtt Budapestre utazott, hogy az igazgató megbízásából beváltson ott egymillió dinárról szóló csekket. Azóta az igazgatóról semmi hírt nem kaptak Versecen, sőt az igazgatóság érdeklődésére Budapestről se kaptak értesítést az igazgató hollétéről.

„A zsidók privilégiumokat élveznek a román egyetemeken“

A hullágy keletkezésének története

(Kolozsvár, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Privilégiumot élveznek a zsidó orvos-tanhallgatók a román egyetemeken, — ezzel a jelszóval indult meg az elmúlt év őszi az antiszemita diákagitáció. A zsidók nem engedik boncolni hulláikat, vetette a közvéleménybe jelszavát Cuza és a hangos jelszó termékeny talajra talált.

A jelszó egyike Cuza szokásos misztifikációinak, amelyekkel zürzavaros hangulatszméit akadémiai igyekszik. A hullágy azóta boszorkánytáncot jár, a mozgalom hevében újra es újra előrevetíti árnyékát. Ma Calugereanu prorektor ismételte meg Cuza jelszavát, — talán öntudatlanabbul — Cuza szavait idézte a deputációban járó zsidó diákok előtt: „A zsidók privilégiumokat élveznek a román egyetemeken.“ A kérdés szomorú aktualitása így módot ad arra, hogy a hullágyról ezen a helyen elmondjuk az igazságot.

A régi királyságban, amelynek zsidó lakosságát csak az új alkotmány állampolgárossá tette, 1906-ban Cuza professzor vezetésével heves antiszemita mozgalom robbant ki. Az ország akkori uralkodója, *Károly király személyes befolyását vetette latba* és így sikerült az antiszemita agitációt elfojtani. Ekkor vetette be először a harcba Cuza professzor a numerusz klauzusz jelszavát, de a mozgalom nem vezetett eredményre.

Az akciót a kormány leszerelte, de a mozgalom csiréit nem tudta kiirtani, az antiszemita agitáció a sötétben tovább burjánzott és csak a kitörésre alkalmas időpontot várta. Cuza professzor 1914-ben vélte az időt alkalmasnak. 1914 tavaszán újra piacra dobta a numerusz klauzusz jelszavát, a harc újra megindult, az egyetemi zavarások egymást érték. Az izgalom a fővárosban már tetőpontjára hágott, amikor a világháború kitörése mesterségesen végét vetette a mozgalomnak. Mesterségesen vetette végét, mert Cuza csak a külpolitikai események határa alatt fújt takarodót, de az agitáció megszokadt szálait továbbra is a kezében tartotta és tovább leste a kedvező pillanatot.

Az alkalmas pillanat ezuttal sokáig váratott magára. Időközben Románia is a hadviselő államok sorába lépett és a kedélyeket súlyosabb gondok béklyózták bilincsbe.

A háború végével Cuza újra riadót fújt és seregszembét tartott. A régi királyságban hamar maga köré toborozta híveit, de hátra volt a mozgalom nehezebbik része, meg kellett nyerni a csatolt területek ifjúságának lelkét.

Eleinte sehogysem sikerült ez a munka Czuzának. A csatolt területek román ifjúsága a felszabadulás pillanataiban liberáliszmustól volt eltelve. Még nagyon közelről érezte az elnyomatást és nem akart elnyomottból elnyomó lenni. Cuza hiába küldte szét ügynökeit a csatolt területek egyetemére, a csatolt egyetemek liberális román diáksága minden kísérletezést ezzel a mondattal hártotta el:

— Azok, akik maguk is szenvedtek, nem akarnak másoknak szenvedést okozni.

Az okiráltsági egyetemek diákegyesületei nem vettek fel zsidót tagjaik közé. 1919-ben felhívással fordultak a csatolt területek diákegyesületeihez, hogy ők se vegyenek fel zsidó tagokat. A csatolt területek diákegyesületei *egyhangú határozattal utasították vissza a felhívást.*

Ilyen körülmények között Czuzának alkalmas ürügy után kellett néznie, amelynek segítségével bele tudja hajszolni a csatolt területek ifjúságát táborába. És Cuza nem jött zavarba. Helyes diplomata érzékével rájött arra, hogy a legfiatalabbakat kell legelőször megnyernie ügyének. És megszülettek a mondva csinált hullágy első konturjai. 1922 őszi a kolozsvári egyetem orvosi fakultásának első évfolyamára feltűnően sok jasi diák iratkozott be és új jelszóval agitáltak a kolozsvári diákok között:

— A zsidók privilégiumokat élveznek a román egyetemeken — mondották —, az ő hulláikat kiváltják, mert vallásuk tiltja a hullák felboncolását és a mi fajunk hulláit szentségtelenítik meg. Kényszerítjük a zsidókat — folytatják — hogy szolgáltatassanak ők is hullát és addig ne engedjük be őket a boncterembe, míg nem lesz zsidó hullá.

Az agitáció lassan termékeny talajra talált a legfiatalabb nemzedékben, a mit sem sejtő zsidó diákokat november 28-án azzal fogadták a bon-

terem előtt, hogy gondoskodjanak zsidó hullákról, különben nem léphetnek be a boncterembe. Ugyanazon nap sürgőnyt küldtek az ország összes diákegyesületeinek, amelyben kijelentették, hogy a mozgalom megindult. Másnapra elemi erővel lángolt fel az antiszemita agitáció az egész ország területén.

Nem használt semmit, hogy a hullágy misztifikáció volta rögtön kiderült. Nem használt az, hogy a hitközségek nyilatkozatban jelentették be, a hozzátartozó nélkül elhalt zsidók hulláit nem váltják ki.

A mozgalom alatt az ország összes zsidó körháza számtalanszor sürgőnyileg jelentették a közoktatásiügyi miniszternek, hogy gondoskodjék a hulláknak az egyetemi központokra való szállításáról, de a CFR. nem tudott eleget tenni a kötelességének. Időközben az egyetemek boncteremének asztalaira többször is kerültek zsidó hullák, mindahányszor a helybeli klinikák kórtermeiben hozzátartozó nélküli zsidó halt meg.

A mozgalom vezetői nem egyszer ismerték el a hullágyúgy tarthatatlanságát, de az e jelszóval megindított mozgalomnak akkor már más tartalma volt. Senkisésem beszélt többet a hullágyról, a mozgalom szellemét már a numerusz klauzusz jelszava dominálta.

A hullágy csak akkor került szőnyegre, ha eszközök szedték ezekre az antiszemita agitáció tarthatatlanságát. Ha a hangulatmozgalommal eszközök szegtek szembe, kijátszották utolsó ütőkártyául a hullágyúgyt, nem törődve azzal, hullágyúgy erőszakosságáról már számtalanszor meggyőződtek.

Azóta sok minden történt. A zsidó diákokat többször tetteg inzuláltak és erőszakkal megakadályozták az előadások látogatásában. Több mint ötven zsidó diákot exmatrikuláltak a kolozsvári egyetemről. A félév az agitációk miatt csakán zárult le, a vizsgák elmaradtak. A jasi diákkonferencián numerusz nulluszt követelnek, az ujonnan megnyitott bolcolási gyakorlatokon, botokkal fogadják a zsidó egyetemi hallgatókat és ezek után mondja Calugereanu rektor: „A zsidók privilégiumokat élveznek a román egyetemeken.“

Szerkesztői üzenetek

Sch. Albert dr., Fogaras. Második levelük tárgyatlan, mert a szóbanforgó közlemény már az Uj Kelet hétfői jelzésű számban megjelent. Kivágtuk és levélben meg is küldtük Önöknek.

L. Wolf, Gurahomora (Bukovina). Den Brief haben wir auf die Post gelegt.

K. L., Hátszeg. Sajnos, versét nem találtuk közölhetőnek.

Schwartz Miksa. Eisler dr. főrabbi ur közbenjárására állást kapott egy nagy fáscegnél. Bővebb felvilágosításért forduljon a főrabbi urhoz.

A. Klein, Bulz (Jádvölgy). A beküldött fordítást köszönjük, de nem használhatjuk, mert megjelent már az Uj Keletben.

M. A., Zsibó. Panaszaikat, ha a postaigazgatóság nem orvosolja, közölje Pop György képviselőjükkel. Ő talán meg tudja szüntetni a zsidói posta bajait, ha jelentést tesz Nagyváradon.

Margit. Forduljon a zsidó tanítók országos egyesületének elnökéhez, Freu Lajos elemi iskolai tanítóhoz (Cluj, Calea Regele Ferdinand 52.), akitől valamennyi kérdésére kimerítő felvilágosítást fog kapni. A jelzett levelet, melyet továbbitanunk kellene, nem kaptuk meg.

S. József, Dicsőszentmárton. Az eset megszívlelésreméltó, de hitközségi ügyekbe nem avatkozhatunk bele. Próbálja meg legális uton orvoslást szerezni.

H. J., Brassó. Első kereskedelmiből felvételi vizsga mellett esetleg hetedik osztályba is felveszik. Biztos információért forduljon a Tarbut titkársághoz (Cluj, str. Filipescu 1.), amely a nővendékek ellátását is igyekszik biztosítani a tervbevet internátus segítségével. Kolozsváron egyébként az ellátás körülbelül ezeröttszáz-kétezer lejbe kerül havonta.

M. Jakab, Máramarosziget. Bármilyen ipari cikket csak iparhatósági engedéllyel lehet forgalomba hozni. Szabadalmaztatni nem köteles, de tanácsos, ha nem akarja, hogy mások is utánozzák a találmányát.

Kriegsinvalid, Bistrița. Küldje be a birtokában lévő adatokat s azok alapján foglalkozni fogunk az ügyével.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája
Cluj — Kolozsvár Calea Reg. Ferdinand 48.

IX. sz. kimutatás.

1923. júl. 1—31-ig a következő adományok folytak be irodánkba:

Értékek	325— Lei
Persely	2.356.12 "
Aranykönyvi bevezetés	40— "
Templomadomány	548— "
Erdélyi-kolónia	8695— "
Nordau kertváros	1.157— "

Összesen; 13.121.12 Lei

Értékek

Élesd: Helyi csoport 300, Cluj: Zádor Melitta 25, 350— lei

Persely

Mintaperselyek: Cluj: Rosenfeld József 111.50, Ékszerárugyar 210.72, Klinger József 100.50, **Gheorgheni:** Gottlieb Mihály 250, Bocher Dávid 122.50, Berkovits Jakab 115, Kupfermann Károly 102, Halász Adolf 100, **Borosjenő:** Vértes Ignác 103, **Livada-noua:** Siehermann Lajos 140.

Cluj: Rendes Izidorné 26, Steiner Izsó 62.50, Dr. Sámuel Jenő 20, Israel Fülöp 40, Heller Lajos 21.28, Ausländer Testvérek 30, Farkas és Rosenthal 20, 20 lejen alól 59.90, (42+40) **Borosjenő:** Kardos Jenő 70, Krausz Márton 63, Funk Miksa 50, Stern Jakab 42, Reichenberg Ede 35, Győri Lipót 31, Salamon Árpád 25, Stern József 20, Josepovits Adolf 20, kisebb gyűjtés 25—20 lejen alul 25, (539—), **Gheorgheni:** Bacher Jakab 80, Grünberg Szerén 52, Berkovits Lázár 20.50, Dr. Klein Vilmos 60, Löwy Ármán 20, Szukm Sámuel 20, Finkelstein Marcell 75, (1.017—), **Mezőörményes:** Weiss Hermann 25. Lei: 2.356.12

Wald Teréz és Dr. Blank Illés
aranykönyvi bevezetése Cluj

Fischer S. és E. Alba-Julia távirat megváltás címen 40. Lei: 40

Templomadomány

Alba-Julia: Fischer Lipót, Markovics Pál, Schächter Mór 50—50, Dr. Mandl Jakab 30, Weiss Pál 25, Fried Eskelesz, Friedrich Lajos, Weinstein Simon, Gottlieb Testvérek 20—20—20 lejen alól 113, (398), **Borosjenő:** Vértes Ignác 150, Lei: 548—

Erdélyi kolónia

Gyergyószalmás: Hazai fatermelő cég 120m², fehér-vizi cég Borszék 20m², Rubel Lipót 20m², (800), **Soborsin:** Princz Ernő 200, **Cluj:** N. N. 100, Kohn Áron 50, Ernster József 100, (250), **Tieleagd:** Lindenfeld Miksa 500, **Érmihályfalva:** Lindenfeld Noe 100, **Marghita:** „C i“ 300, **Zalau:** N. N. kocsis használatért Terner Jakab utján 100, **Tárgul-Mures:** Wolster Kálmán 200, **Bucuresti:** Hirsch Márton 200, **Hateg:** Löwy Lipót 25, **Bláj:** Dr. Friedmann Márton 100, **Rév:** Fischer Izidor 100, Markovics Eliás 20, **Barátka:** Somlár Mihály 100, Roth Dezső 60, Friedmann Miksa 20, Özv. Feldheim Albertné 20, (200), **Aleds:** A helyi csoport által rendezett estélyi jövedelméből 5000, t. m. bolból 600, (5600), Lei: 8.695—

Nordau-kertváros

Szilágyiállfalva: N. N. 80, **Marosvásárhely:** Dr. Erdélyi Emil 30, **Cluj:** Hirsch Rózsika és Turmann Ármán esküvője alkalmával befolyt 220, **Zalau:** Terner Jakab N. J. B. üléséről való távolmaradásért megváltás 500, Almásy József esküvője alkalmával befolyt 297, (797.) **Szatmár:** Dr. Jordán Sándor 20, 1.157— lei

A Keren Kajemeth le Israel
Erdélyrészi Irodája

Róka, kelme, Szőrmefestés,

vegytisztítás legszebb kivitelben

KRISTÁLY

nál Cluj. Telefon 500. Bővebb felvilágosítás az összes fiókokban

Valutát és Devizát

a legolcsóbban ad, a legmagosabb áron vesz a
Kereskedelmi Hitelintézet
Kolozsvár, Főter 20. Telefon 40 és 229

Az Uj Kelet az e napilapja.
Az Uj Kelet cikke jelölésével.
Előfizetési árak: félévre 320
Felelős szerkesztő: Óromániában és kiadó: Rador Publikációs Irodája
hirdetési irodája

— Bratislava
Prágából jelentő meglatogatta Svéd és a kamara elnöke majd Szlovénia saryk elnök me

— Sassyk
rek Kolozsvár niszter és a pénszerint, legközelebb várta is utba ejtő helyszínen akar ben és Bánatban élet fokozott istenmíndazokat a pabben a termelők zottak. A két m nincs megállapít

— Emel
Megirtuk, hogy mával a városi t Az ármegállapít igazodott, amely nyérlisztnél kilo lisztnél pedig 10 Ezt az ármegáll nosok és lisztker ellene orvoslást k sok és lisztkeresi polgármestert és a kenyérlisztre v szágos megállapít eladásra kerülő csomagolási költs csak a barna lisz raktárakban óriás Kérték a polgár kilonként 5-75 le lezövő, hogy a arányban vásárol lisztkereskedők k mester nem tartó liszt áremelését k

— Ujarad
ról jelentik: Tő gozott a közigar tervezeten. A b be munkájukat. nisztertanács elé nyomatta és az vármegyei hatós belügyminiszter parlament elé t A tervezet egyi beosztásokról sz gyéből negyven olyformán, hogy osztanak a szom városa és Aradm áll és amint a t mértékben bővü megye. A törv amely a városok kilométeres körze gátásilag a vá városához három Zsigmondháza e lévő Ujarad. A ujaradi járással b

— A jugos kezett Belgrádból tegnap Belg lád. Mária király órát a vonaton magát. A közeli való tekintettel igazságügyi minis készítésére.

— Rádióáll
varról jelentik: Bukarestben, Ten rádióállomás feláll most történt me

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.

Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Elfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 lei, félévre 320 lei, egész évre 620 lei.

Felelős szerkesztő: Marlon Ernő dr.

Óromániában és külföldön az „Uj Kelet” részére kizárólag Rador Publicitate (Bucuresti, Str. Gen. Berthelot 1.) hirdetési iroda vesz föl hirdetéseket.

Bratianu miniszterelnök látogatásai.

Prágából jelentik: Bratianu miniszterelnök ma meglátogatta Svehla kormányelnököt, a szenátus és a kamara elnökeit és a prágai főpolgármestert, majd Szlovénzkóba utazott az ott tartózkodó Masaryk elnök meglátogatására.

— **Sassu és Bratianu Vintila miniszterek Kolozsvárra érkeznek.** A kereskedelmi miniszter és a pénzügyminiszter, bukaresti híradás szerint, legközelebb Erdélybe indulnak és Kolozsvárt is utba ejtik. A kormánynak két tagja a helyszínen akar meggyőződni arról, hogy Erdélyben és Bánátban szükség van-e a közgazdasági élet fokozott istapolására. Meg akarják vizsgálni mindazokat a panaszokat, amelyek az utóbbi időben a termelők és a kereskedők részéről elhangzottak. A két miniszter idejövételének napja még nincs megállapítva.

— **Emelni fogják a kenyérliszt árát.** Megirtuk, hogy az utolsó ármegállapítások alkalmával a városi tanács a lisztárakat is maximálta. Az ármegállapítás az országos ármegállapításhoz igazodott, amely az ország egész területére a kenyérlisztnél kilogrammonként öt lejben, a fehér lisztnél pedig 10 lejben állapította meg az árakat. Ezt az ármegállapítást a kolozsvári malomtulajdonosok és lisztkereskedők sérelmesnek találták és ellene orvoslást kerestek. Tegnap a malomtulajdonosok és lisztkereskedők küldöttsége felkereste Utalea polgármestert és kifejtette, hogy az ármegállapítás a kenyérlisztre vonatkozólag helytelen, mert az országos megállapítás csak helyben, a malmokban eladásra kerülő lisztre vonatkozik, szállítási és csomagolási költségek nélkül. A közönség most csak a barna lisztet keresi, viszont malmokban és raktárakban óriási mennyiségben van fehér liszt. Kérték a polgármestert, hogy a barna liszt árát kilonként 5-75 lejben állapítsa meg s tegye kötelezővé, hogy a közönség 50 és 25 százalékos arányban vásárolja, úgy amint azt a malmoktól a lisztkereskedők kapják. Az utóbbi kérés a polgármester nem tartotta teljesíthetőnek, de a kenyérliszt áremelését kilátásba helyezte.

— **Ujaradot Aradhoz csatolják.** Aradról jelentik: Több bizottság hónapokig dolgozott a közigazgatási reformról szóló törvénytervezeten. A bizottságok a napokban fejezték be munkájukat. Az új törvénytervezetet a minisztertanács elé terjesztették, amely azt kinyomattatás és az ország valamennyi városi és vármegyei hatóságának megküldötte. Vaitoiannu belügyminiszter az őszi ülészakon akarja a parlament elé terjeszteni a törvényjavaslatot. A tervezet egyik fontos része az új vármegyei beosztásokról szól. Az eddigi hatvan vármegyéből negyvennyolc vármegyét alakítanak olyformán, hogy több vármegyét teljesen felszantanak a szomszédos vármegyék között. Arad városa és Aradmegye szintén változások előtt áll és amint a törvénytervezet mutatja, nagy mértékben bővül területig a város és a vármegye. A törvénytervezet alapelve szerint, amely a városok határvonalától számított öt kilométeres körzetben lévő községeket közigazgatásilag a város területéhez csatolja, Arad városához három község kerül: Ujmikelaka, Zsigmondháza és a jelenleg Temes megyében lévő Ujarad. Aradvármegye pedig az egész ujaradi járással bővül ki.

— **A jugoszláv királyi család visszaérkezett Belgrádba.** Belgrádból jelentik: Bledből tegnap Belgrádba érkezett a királyi család. Mária királyné a megérkezése után félórát a vonaton töltött, mert rosszul érezte magát. A közeli örvendetes családi eseményre való tekintettel a király utasítást adott az igazságügyi miniszternek amnesztiarendelelet elkészítésére.

— **Rádióállomás Temesváron.** Temesvárról jelentik: Mint Nagyváradon, Jasiban és Bukarestben, Temesváron is terve vették egy rádióállomás felállítását, aminek végrehajtására most történt meg a rendelkezés. A rádióá-

llomás mellett helyezik el. Felvevő- és leadóállomás lesz és a szükséges áramot a temesvári városi villamos művek adják. Ötvenhatvan méter magas antennát szerelnek fel és a felszerelést a jövő hét elején kezdik meg a bukaresti rádió-társaság emberei. A terv szerint a munkálatokat szeptember 22-re, a királyi család Temesvárra való érkezésének napján befejezik, de legrosszabb esetben is október elsejére tervezik a rádióállomás üzembe helyezését. Az állomás valamennyi külföldi rádióállomással, mint Nauen, Róma, Newyork, Berlin, Athén stb. közvetlen érintkezhetik. A külföldre szóló táviratokat rádió útján továbbítják és ezek valószínűleg olcsóbbak lesznek, mert nem kell közvetítési díjat fizetni, mivel nem haladnak át a táviratok más államok kezelésén. A dróttalan táviratokat a postahivatalok veszik fel és a temesvári postahivatal Hughes-gépen közvetlen érintkezést kap a rádióállomáshoz. A tarifákat szeptember végén hozza nyilvánosságra a temesvári postafelügyelőség. Az új rádióállomás nagyjelentőségű ügy Temesvár, Arad, mint az egész Bánát ipari és kereskedelmi életére.

— **A Tarbut-liceumok közleményei.** 1. A tannimentességért folyamodók kérvényeiket ma, péntek délelőtt átvehetik az igazgatóság irodájában és azok, akik kedvezményt kaptak, 11 óráig beiratkozhatnak. 2. Mégegyszer nyomtatékosan felszólítjuk az érdekelteket, hogy 14-ike az utolsó beiratási nap. Azontul senkit fel nem veszünk.

— **Tizenkét községet kap vissza Románia Jugoszláviától.** Bukarestből jelentik: A külügyminiszter elhatározta, hogy kitűzi a román-jugoszláv határmegállapítás ügyében hozott egyezmény aláírásának időpontját. Az egyezmény értelmében Románia tizenkét községet kap vissza Jugoszláviától.

— **Tűz a brostenii koronauradalomban.** Bukarestből jelentik: A brostenii koronauradalomban nagy tűz ütött ki, amely eddig harminc hektár erdőt elpusztított. A tűz terjedésében van.

— **Négy vasuti zsebmetszőt fogott el a kolozsvári rendőrség.** Tegnap este, mikor a Nagyvárad felé induló gyorsvonat beérkezett a kolozsvári állomásra, négy veszedelmes zsebmetsző sikerült az állomási rendőrségnek letartóztatni. A gyorsvonat beérkezése után a kalauz értesítette a szolgálatot teljesítő rendőrkapitányt, hogy a vonaton több zsebmetszés történt s a zsebmetszők valószínűleg még mindig a vonaton tartózkodnak. A rendőrség emberei kordonnal vették körül a vonatot s csak igazoltatás után engedték az utasokat leszállani. Az utolsóelőtti II. osztályú kocsiiban aztán valóságos zsebmetszőbandát találtak Widder János, Nagy János, Nagy Ferenc és Hulicska János személyében. Hulicska szó nélkül megadta magát s követni akarta a detektiveket, de Widder egy őrízetlen pillanatban kiugrott a kocsi ablakán s futásnak eredt. A két Nagy-testvér szintén megadta magát, felhasználva azonban a zavart, amelyet Widder szökése támasztott, szintén megszöktek. Izgalmas hajszra kezdődött meg a sinek között. A két Nagy-testvér a mezőkön keresztül Dezmér felé vette útját. Három detektiv üldözte őket, míg végre, egy órai hajszra után, Dezmér határában sikerült letartóztatni a menekülő zsebmetszőket. Widder elvegyült az utasok tömegében s pár pillanatig valóban eltűnt a rendőrök szemei

Heti naptár

5683. Elul 27. Szombat. (Ujholdkihirdetés nincs.)

Szombat beköszöntése: Temesváron 7 óra, Kolozsváron 6 óra 50 perc, Brassóban 6 óra 40 perc.

Szombat vége: Temesváron 8 óra, Kolozsváron 7 óra 50 perc, Brassóban 7 óra 40 perc.

Szidra: Nicávim. Bucsubeszédében feltárta a Vezér a nép előtt a legtávolabb jövő képét. Kihirdette előttünk az áldást és az átkot, amelyek közül választhat. „Majd ha megvalósul rajtad minden, az áldás és az átok. s meggondolod a dolgot és megtérsz Istenedhez, akkor Isten hazatérít a számkivetés országából; még a világ végéről is visszahelyez őseid birtokába.”

Háftája: Szosz ászisz. (Jesája 61.) Akkor nem lesz többé Cion neve elhagyatott, hanem népes, mert megtelik hazatért gyermekeivel.

Kedd—szerda: Ros-Hásáná 5684. Csütörtök: Gadáljá bójtje.

elől, majd a kijárat felé indult, midőn Pop kapitány felismerte és letartóztatta.

— **Négy évre emelte fel az ítélőtábla Szász Zoltán büntetését.** Budapestről jelentik: A budapesti királyi ítélőtábla tegnap délelőtt tárgyalta Szász Zoltán hazaárulási bűnperét. A tábla a törvényszék által három és fél évre elítélt Szász Zoltán fogházbüntetését négy évre emelte fel, az egy évre elítélt Gergely Győzöt pedig felmentette. A tábla az ítélet indoklásában magáévá tette a törvényszék végzését, amely megállapította, hogy nem sajtódeliktumról, hanem a nemzet megbecsülése ellen elkövetett vétségéről van szó. Az ügyész és védő felelősséget az ítélet ellen. Moroda főügyész helyettes indítványozta Szász Zoltán letartóztatását, azonban Vámbéry védő ellenvetésére a tábla nem rendelte el a letartóztatást.

— **Az angol sakkverseny győztesei.** Portsmouthból jelentik: Nagybritannia ideai sakkversenyén több mint száz hírneves sakkbajnok vett részt. A sakkjátékosok kongresszusával egybekötött versenynek kiemelkedő pontja volt a nemzetközi torna, amelyen az orosz Aljechin 10¹/₂ (11) ponttal lett az első. Második Vajda dr. (Budapest) 8 ponttal, harmadik Steiner (Budapest) 7¹/₂ ponttal. A negyedik díjat Kuhn (Páris) 7, az ötödiket Drevitt (Hastings) 5¹/₂, a hatodikat Seitz dr. (München), Groen dr. (Haarlem) és Heath (Dundee) osztották meg 5 ponttal.

— **Deutsch Jakab temetése.** Kolozsvár egész zsidó társadalmának osztatlan részvéte mellett helyezték örök nyugalomra csütörtök délután öt órakor Deutsch Jakab vállalkozót, Deutsch Hermann közismert szállítócégtulajdonos édesapját. Deutsch Jakab 69 éves volt és a halál hosszú szenvedéstől váltotta meg.

— **Kolozsváron letartóztattak egy házasságzédelgő betörőt.** Az utóbbi időben nyolc feljelentés történt a kolozsvári rendőrségen Fehér István ellen, aki fiatal leányok hiszékenységgel visszaélve, eljegyzés ürügye alatt a becsapott leányok hozzátartozóitól nagyobb pénzeszegeket zsarolt ki. A fiatalember, aki egy előkelő berlini cég kereskedelmi utazójának adta ki magát, körülbelül januárban kezdte meg kolozsvári működését. Egyszerre három menyasszonya is volt, kiknek szüleitől kereskedelmi vállalkozások ürügye alatt negyvenezer lejt zsarolt ki. A szülők egyideig türelmesen várták a vőlegényt, aki csak levélileg adott hírt magáról. Később azután a levelek is elmaradtak, a becsapott szülők kezdtek rájönni arra, hogy veszedelmes szélhámos áldozatai lettek. A rendőrség bejelentőhivatalánál naponta érdeklődtek Fehér István kereskedelmi ügynök után, akiről ott természetesen semmit sem tudtak. Így kerültek a feljelentések Ilea Romulusz detektívönök elé, aki kezébe vette a Fehér István után való nyomozás vezetését. Kedden délelőtt az egyik becsapott menyasszony felismerte eltűnt vőlegényét a Honvéd-utcában egy másik nő karján. Követni kezdte a fiatalembert, aki egyik Honvéd-utcai házba tért be. A bosszút esküdött menyasszony telefonon értesítette Ilea-t a vőlegény felbukkanásáról, mire a detektívönök két detektív kíséretében megjelent a Honvéd-utcai bérház első emeleti hónapos szobájában, ahol a szélhámos fiatalember Mardescu János román kereskedő néven volt megszállva. A rendőrség emberei a házasságzédelgőben régi ismerősüket, Hajós István régóta körözött betörőt ismerték fel. A leleplezett szélhámos, miután látta, hogy nincs menekülés, megadta magát.

— **Kisajátították Bethlen István kolozsmegyei birtokait.** A másodfoku megyei agrár-bizottság a Kolozsvár városi járásbírószágon ma délelőtt hirdette ki gróf Bethlen István magyar miniszterelnök kolozsmegyei birtokainak kisajátítási ügyében a határozatot. A másodfoku agrár-bizottság helyben hagyta a birtokoknak egészben való kisajátítását, csupán az ingatlanoknak kisajátítási árát emelték fel.

— **Gyermektolvajok egy kolozsvári likörgyárban.** Az egyik kolozsvári likörgyár tulajdonosai már hosszabb idő óta észrevették, hogy a gyár raktárait ismeretlen tettesek lopkodják. Naponta nagymennyiségű bor, likőr és pezsgő tűnt el s nem lehetett nyomára jönni, hogy kik a tolvajok. Tegnap este a szolga észrevette, hogy egy gyermek ólálkodik a raktár körül. Jelentést tett a gyár igazgatóságánál, mely értesítette a rendőrséget, ahonnan Cotz csoportvezető és Ilea detektív szállottak ki a helyszínre. A rendőrség emberei elrejtőz-

tek a pincében és meglesték a fiatal betörőket. A leleplezett tolvajok megrémülve akartak menekülni, de már késő volt. Miután látták, hogy nincs menekvés, töredelmesen bevallották, hogy már hetek óta dézsmálják a likörgyár raktárát s a lopott italokból valóságos fiók-raktárhelyiséget rendeztek be egy elhagyott külvárosi ház pincéjében, ahol a lopott holmi legnagyobb részét megtalálták.

* **A Keren Kajemet le Jisrael Erdélyrészi Irodájának közleményei.** Az összes bizalmiférfiak nyomtatékosan felkéretnek, hogy a zsidó nagyünnepeken különös súlyt fektessenek a Keren Kajemet-gyűjtésekre és főképp a templomi snóderolásokra. *Keren Kajemet le Jisrael Erdélyrészi Irodája, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.*

Közgazdaság

Aradon befejeződtek az adóbevallások.

Aradról írják: A speciális adókievítő bizottság a tegnapi nappal Aradon befejezte működését. A további tárgyalásokat az aradi pénzügyigazgatóság felfüggesztette és a még elmaradt tételek letárgyalására szeptember 8., 9. és 10-ikét jelölte ki, amellyel azután az ez évi adókievítési munkálatok teljes betéjezt is nyertek. A speciális bizottság elnökének becslése szerint körülbelül 180—200 tétel van még, amelyek a rendes tárgyalások alkalmával különböző okoknál fogva nem kerültek kivetésre és ezeket a visszamaradt tételeket a bizottság mind feldolgozza. Az azután jelentkező adózók tételeit az évi bizottság tárgyalja le, amelyre vonatkozólag a pénzügyigazgatóság a jövő hét folyamán ad ki további utasításokat és akkor rendeli el a bizottság összeállítását is.

A vendéglőipari munkaadók konferenciája. A vendéglőipari munkaadók országos szövetsége a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarában tegnap folytatta tanácskozásait. Letárgyalták az új községi adótörvénynek a házbéradóra vonatkozó rendelkezéseit, amelyek sérelmesek a vendéglősökre. A felszólalók részletesen kifejtették aggályaikat az új törvénnyel szemben és elhatározták, hogy ezeket memorandumba foglalva a pénzügyminiszter elé terjesztik. A házbéradó terén eddig történt lépések eredményesek voltak, amennyiben a pénzügyminisztérium Kolozsvár városának elengedte ezeket az adókat. A cégtáblák megadóztatásának ügye is szóba került és e kérdésben a szövetségnek az az álláspontja, hogy a magyar és szász nemzetiség nem idegen kisebbség Romániában és cégtáblák megadóztatása törvénytelen. Ezeknek adója nem lehet magasabb annál az adónál, amit a románnyelvű cégtáblákra vetnek ki.

Az Ugir temesvári gyűlése. Bukarestből jelentik: Az Ugir választmányja szeptemberben, a temesvári mintavásár megnyitása alkalmával, ülést tart. A gyűlésre Erdély és Bánát összes közigazgatási alakulatait meghívták.

A temesvári Gyapjuipari Részvénytársaság lerakatot nyitott Nagyváradon. Nagyvárad tudósítónk jelenti: A temesvári Gyapjuipari Részvénytársaság, mely e téren Románia legnagyobb iparvállalata, Rákóczi-ut 13. szám alatt gyári lerakatot létesített Nagyváradon. A fővárosi méretű lerakat férfi és női divatszöveteket, kötött-szövöttárut és fonalat tart raktáron. A nagyváradai expozitúrát Steiner Henrik vezeti.

A mai valutapiac

A lej újabb esése. Szilárdulás a belföldi pénzügyon. A francia frank és a német márka katasztrófális zuhanása

(Kolozsvár, szeptember 6. Az Uj Kelet tudósítójától. Bár a lej ártolyama Zürichben változatlanul 252-50, Párisban 820-ról 825-re emelkedett, mégis a lej eséséről beszélhetünk. Ugyanis a francia frank a nemzetközi pénzügyon rohamosan aláesik, aminek következtében a lej közvetett uton esett. A lej ötponos párisi javulása nem fedi a francia frank esése következtében előállott új esést.

A belföldi pénzügyon a lej jövő kialakulására nézve nagyon pesszimista a hangulat, mivel hogy a lej sorsa a francia frank sorsához van kötve, ami egyáltalán nem biztat lejemelkedésre. Legjobban rávilágít a lejnek a francia frankhoz való kötöttségére az, hogy a belföldi pénzügyon

a lej zürichi emelkedése vagy esése semmi hatással nincs, ellenben egy párisi esés vagy emelkedés azonnal más helyzetet teremt a pénzügyon. A spekuláció most felhagyott a fontvásárlással, mert az utóbbi két nap bebizonyította, hogy a font se tartozik az igaz értelemmel vett stabil valuták közé, egy rossz politikai hír a font állását is megdöntheti a nemzetközi pénzügyon. Feltűnő nagy a kereslet az effektív dollár iránt, ami természetesen az árfolyamát jóval a paritás felé emelte. A dollár iránti nagy kereslet egyik okául azt említik, hogy Amerika Japán pusztulása által az egyik legfélelmetesebb riválisától szabadult meg. Ezt az érvelést bizonyítja a zürichi tőzsde is, amennyiben a dollárt a japánkatasztrófa után fokozatosan magasabb árfolyamon értékeli. A helyi pénzügyon az effektív dollárért a bukaresti 220—223-as árfolyammal szemben 232—234 lejt fizettek. Ujabb emelkedés várható.

A német márka esése az eddigi méreteket is felülmúlja. Magánértételek szerint a berlini tőzsdén egy font sterlingért százhetvenmillió márkát, egy dollárért harmincegy millió márkát fizettek.

Irányzat: Lejben és francia frankban gyengülés, német márkában zuhanás.

Szeptember 6-án 100 lejért fizettek Kolozsvárt:
 9000—10000 külf. magyar koronát,
 14000—15000 belf. magyar koronát,
 8.02—8.04 francia frankot,
 2.44—2.45 svájci frankot,
 0.44.00—0.44.25 dollárt,
 10.12—10.14 olasz lírát,
 31400—31700 osztrák koronát,
 15.82—15.85 cseh koronát,
 0.9.80—0.9.85 font sterling
Valutapiac szeptember 6-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1250, London 1010, Newyork 222, Róma 958, Zürich 40-50, Prága 660, Bécs 32, Budapest 130, Berlin 55.

Bukarest. Valuták: Napoleon 800—810, márka 55—60, léva 180—200, török lira 115—118, font sterling 1000—1005, francia frank 1260—1270, svájci frank 40—41, lira 9.35—9.40, drachma 380—400, dinár 215—225, dollár 220—223, lengyel márka 10—11, osztrák korona 32—33, magyar korona 80—90, cseh korona 650—660.

Zürichi nyitás: Berlin 19, Newyork 555 1/2, Páris 3097 1/2, London 2516, Milano 2355, Prága 1652 1/2, Budapest 3, Belgrád 582 1/2, Bukarest 252 1/2, Varsó 23, Bécs 78 1/4, Amsterdam —.

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Tersánszky: A cigánysor leánya. (Vígjáték. Bemutató a Magyar Színházban.) Az előzetes beharangozás után az új vígjáték bemutatója elé sokkal nagyobb érdeklődéssel néztünk, mint amennyit valóban megérdemelt. Kevés ötletességgel, még kevesebb belső humorral megirt cigány életkép, melyben a zamatos cigánykárromkodásokon és cirkuszi pofozkodásokon kívül alig történik egyéb. Alszóbbrendű humorban, burleszk-jelenetekben és helyzetkomikumban ugyan nincs hiány, de mindez inkább csak rontja, semmint emeli az irodalmi értéket. Mint minden kevéssé jó szindarab, ez is nehéz feladat elé állította a színészeket, akik közül csak egy-kettőnek sikerült élettelönteni a teljesen vértelen alakokba. Ezek között első sorban kell megemlíteni Bányász Pistát és Tarnay Terit. Mindketten epizód alakot játszottak, de mindketten, Bányász egy cigánylegény és Tarnay egy cselédeány szerepében, eklatáns komikai vénáról és alakító készségről tettek bizonyosságot. Ez a két szerep és szereplő mentette meg a darabot a teljes közönybefulladásától. Marsi Gizi a címszerepben semmi művészt sem tudott nyújtani, — de nem az ő hibájából, mert a címszerep egyuttal a legkisebb és legvértelenebb szerepe a darabnak. Így tehát egyelőre még adós maradt azzal a művész megmutatkozással, amit első kolozsvári vendégfőlépte után itélve méltán várhatunk a kis Tökmag alakítójától. Ugyanez áll a másik új színészre, Földesre is. A többi szereplők közül Miklóssy Margitot, Nagy Gyulát, Cselle Lajost, Mihályffy és Fajk Rózsit kell megemlíteni, akik mind művészetüknek javát adták, hogy a közönséget megbarátkoztassák a darabbal.

Heti műsor

Péntek: Tosca. Medek Anna és dr. Székelyhidly Ferenc együttes vendégjátéka. Felemelt helyárrakkal. Premierrepsz és operabérlet 2. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Sorozatszám 21.

Szombat délelőtt 9 órákor: Huszonkét dalárda kötött versenye. Mérsékelt emelt helyárrakkal. Sorozatszám 22.

Szombat délután 3 órákor: Huszonkét dalárda szabad versenye. A délelőtti 22-ös sorozatszámú jegy érvényes.

Szombat este 8 órákor: Bajadér. Kolbay Idikóval Tolnay Andorral, Neményi Lilivel, Berky Józseffel. Bérletszűnethen. Premierhelyárrakkal. Sorozatszám 23.

Vasárnap délelőtt 11 órákor: A kolozsvári Iparos Egylet dalárdájának jubiláris hangversenye. Premierhelyárrakkal. Sorozatszám 24.

Vasárnap délután 4 órákor: Az összkarok előadása 1000 dalos közreműködésével és a díjak kiosztása. Rendes helyárrakkal. Sorozatszám 25.

A színházi iroda hírei:

Két újdonságból folynak párhuzamosan a próbák a színházban: Lenormand híres 14 képből álló új színjátékából, amely tavaly Párisnak igazi szenzációja volt: A Névtelenekből ezt a darabot az igazgató rendezte és a legnagyobb ambícióval készül rá a drámai személyzet. A rendezői leleményesség lehetővé teszi, hogy a 14 kép egyfolytában peregjen le a néző szeme előtt, csupán kétszer fog a függöny legördülni. A Névteleneknek szerdán este lesz a premierje. Izsó Miklós rendezése mellett folynak a Babavásár című operett próbái, amelynek pénteken este lesz a premierje. A Babavásártól olyan sikert remél a színház, hogy a főbb szerepeket kettős kiosztásban tanította be. Zöldhelyi Anna egyik legbriliánsabb szerepét fogja benne játszani. Pompás szerep jutott a Babavásárban Neményi Lilinek, Réthelynek, Bányásznak, Leőveynek és Nagy Gyulának. — Óriási az érdeklődés a Bajadér szombat esti előadása iránt. Ennek az előadásnak a kertében fog föllépni először ez idényben Kolbay Idikó s először fogja ezuttal Radjami herceg szerepét játszani Tolnay Andor. Ma este Puccini Toscaja kerül színre kettős vendégszerepléssel. A címszerep Medek Anna, Cavaradossit dr. Székelyhidly Ferenc fogja énekelni. Scarpia Sugár Frigyes lesz. Uj lesz Angelotti szerepében Pfeiffer Alfréd.

MOZGÓK MŰSORA

A Kismetet, ezt az elbűvölő szépségű és érdekességű keleti mesét, bár négy napig volt az Uránia műsorán, — az óriási érdeklődés miatt az Egyetem-mozgó műsorára is ki kellett tűzni. Az I. rész megy szeptember 7. 8. és 9-én, pénteken, szombaton és vasárnap s a II. rész szeptember 10. 11. és 12-én, hétfőn, kedden és szerdán.

Uránia-mozgó: Szeptember 7-én, péntek: Kismet II. rész, óriási érdeklődés, állandó telt házak mellett. Műsoron marad még pénteken, szombaton és vasárnap. Ezenkívül a „Fatty szerelmes“ című pompás vígjáték, Fatty kitűnő komikussal a főszerepben.

Apolló-mozgó: Szeptember 7-én, péntek: Az oroszlanyszívű Jack. Az 5 felvonásos filmpéző tele érdekfeszítő kalandokkal. Jack, a csodamajom, autót harácsol veszedelmes megbízatásának teljesítéséhez. Az autót maga vezeti és visszazserzi a saskeselyű által elrabolt gyermeket. A látványos film vasárnap is műsoron marad.

Ha művészi kivitelű fa vasbutort

akar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg a **SZÉKELY ÉS RÉTI** ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TARS. butortermeit Asztalosok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Szent Eliz

SZABÓ IMRE regénye a napokban jelenik meg

Velinpapiron, számozva, diszkótésben a szerző aláírásával 250 lej

Kiállításon el nem adott tárgyak olcsón vásárolhatók a Keren Kajemet-irodában délelőtt 10—12-ig
Megváltotta-e már ujévi üdvözlétét a Keren Kajemet javára? Dija 30 lej

GO
 KÖZKE...
G
Waid és

(v. Mikes F)

ענגראדס
 איד
 ען דעמאל

פנסיעדאנדלונג

Weinstein & F

Bizomé

Aki szép és rendel
 אכר וודים

Iosef Ráth

raktárról. Ne fele
Hermann Ráth Tri
 40 éves szakismer
 bizalma folytán még
 legmegfelelőbb
 וודים וודים
 képes szállítani

IOSEF RÁTH Buc

Vágott és vá
 waggon, ol
Meszet, Cem
 legolcs

CALCIT

Str. Dragalina
 Telefon in

1 m³ olto

„RASO

Kapható 1-es, 2-es é
 legerősebb) 1/4, 1/2 kg.
 5 kg. vétel franco-ír
 nyiségben lei 30—k
 masutánzatoktól. Cs

Reszling

Cluj, Calea R. Ferd.

Coloniale

GOWAG

KÖZKERESETI TÁRSASÁG
**Goldstein,
Wald és Glasner Cluj**

Str. Vladimirescu
(v. Mikos Kelemen-utca) 17. szám alatt
Telefon 519

Gáz-, gáz-,
vívezetési- és csatornázási berendezések
valamint műszaki cikkek
állandó nagy raktára.
Complete fűtőszobaberendezések
juttatásán kaphatók

אתרוגים! אנגראס

ביליגסט צו האבען אין דער פאשערדאנדלונג
דער פירמא **Weinstein & Friedmann, Cluj**

Bizományi Ierakat!

Aki szép és rendkívüli olcsó áron **אתרוגים** (לולבים) akar vásárolni, kérjen ajánlatot
Iosef Ráth Hotel Regina București
raktárról. Ne feledjék el, hogy a világsze- te ismert
Hermann Ráth Triest **אתרוגים** **לולבים** **אתרוגים** cég,
40 éves szakismeretével és az **אתרוגים** termelők
bizalma folytán még minden évben a **legszébb és**
legmegfelelőbb **אתרוגים** **מוכתרים** **אתרוגים** **זöld** **Bordighera**
לולבים és **זöld** válogatott **דברים** versenyárak mellett
képes szállítani. Felvilágosításokkal szolgál
IOSEF RÁTH București Căsuța Poștală No. 200.

Vágott és vágatlan tüzfát
waggon, öl és mázsátételekben, ugyszintén
Meszet, Cementet és Gipszet
legolcsóbban szállít a

CALCIT MÜVEK R.-T.
Str. Dragalina (v. Fellegvári-ut) 9.
Telefon interurban 11-06.

1 m³ oltott mész 400 lei

Mégis csak legjobb
a késnélküli borotváló
por, amely az ország
legrégibb
gyártmánya

„RASOL IDEAL“

Kapható 1-es, 2-es és 3-as minőségben (utóbbi a
legerősebb) 1/4, 1/2 kg. szép kivitelű csomagolásban.
5 kg. vétel franco-franco lei 130.—, kisebb meny-
nyiségben lei 30.— kgkint. Óvakodjunk az ártal-
mas utánzatoktól. Csak az „Ideal“ felírású valódi

Reszling József fodrász

Cluj, Calea R. Ferd. 30. (a nagy vashid mellett).

Coloniale Kereskedelmi RT

Ajánlja: Fűszer, gyarmatáru, export-import cikkeit!
— A Temesvári Múmalom —
Concernhez tartozó összes malmok lisztjeinek főlerakata

M.-Vásárhely

GÁRDI és TÁRSA

fényképezési műtermei
Cluj-Kolozsvár, str. Saguna
(v. Bartha Miklós-utca) 13

Forrték,
gyermekfelvételek,
nagyítások

אנגראס אונד דערעני

אתרוגים

אין גראסער אויסוואהל נעכסט ביליגסטען
פרייע צו האבען בייא דער לאנגדארהיגען
E. Rosenzweig האנדלונג
אתרוגים **שטעלע**

Rosenzweig Antal héber könyvkeres-
kedése, Cluj, Széchenyi-tér 37 szám.

פיר געמינדען אונד דערען
אנגעשטעלטען 15% נאכלאס

פאסט וענדונגען וערדען געגען ענטשפרעכענדע
אננאכע רעסט נאכנאחמע געליעפערט
רעעלע סאליעדע בעדיענונג!

Weisz Siegfried

kalap és uridivat áruházába Cluj, Cal. R. Ferdinand 6

**megérkeztek a legújabb
őszi kalapujdonságok!!**

Férfi „Gyukits“ keménykalap míg a
készlet tart Lei . . . . . 550.—
I-a nyulszőr keménykalap Lei . . . . . 360.—
I-a gyapju keménykalap Lei . . . . . 235.—

Nagy
választék férfi fehérmük-
ben!

MAROSVÁSÁRHELY

legelőkelőbb és legolcsóbb
bevárlási forrásai

LANCZET M. FIAI

FÜSZER, VAS, RÖVID-
ÁRU. Sürgöncim: LAN-
CZET. Telefon interur-
ban 511. Tg-Mures. 1445

Lang & Comp. termény, liszt,
gabona, uj és
használt zsákok vétele és eladása. Zsákköcsön-
zés: Tg.-Mures-Marosvásárhely. Telefon 289.

DEUTSCH & BRAUN

textiláru
nagykereskedés

Tárgu-Mures, Piața Reg. Ferdinand
(Fötér 52. Telefon 273

Héber ABC kapható a „Kadima“ kiadóvállalatnál, Cluj

Telefon: 10—25.

Sürgöncim: Mártonffypelz

Mártonffy Testvérek szücsök

szücsáruház Cluj, Piața Unirii 20.

Legújabb szörmemodellek állandóan raktáron!

Sportkabátok 2—3000 Lejtől feljebb.

Állandó szörmekiállítás!

Mindennemü prémbőrök, feldolgozott szörmearuk nagyban és kicsinyben.

Engros

Endetail

Lusztig és Nussbacher
cukorkakülönlegességek állandó raktára
Cluj, C. Reg. Ferdinand 31

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
Telefon interurban 2—13 ★ Sürgönc.: Juvaere, Cluj

Ékszerárugyártás, nagykereskedés

Fogászat arany
és forrasztó ★ Arany, ezüst és
platinabováltás

Kienzle és Schwarzwaldi órák képviselője, gyári lerakata

Csak viszontelárusítóknak!

Táblaüveg, demyonok

korcsmai és mindennemű
üvegáruk nagyraktára

Péter és Schwarcz

Cluj, P. M. Viteazul (Széchenyi-tér) 34

1518

Legelőnyösebb beszerzési forrás

„Barzel“ Cluj-Kolozsvár,

Piața M. Vit. 13

Fierarie 1480 Vasúzet Telefon 10-49.

Villamostelepek

építését garancia mellett vállalja:

Zsigmond János

elektrotechnikai vállalata és mérnöki irodája

Cluj-Kolozsvár, Str. Vlahuța (volt Bolyai-u.)

Ujjonnan berendezett modern nagy gépjavitó- és
tekereslóműhely. Szakszerű javítások és átte-
kereslések. Gyenge áramu és magas feszültségű
berendezések. — Hálózatok tervezése és építése

Lüster saccó és mellények
Tennisz nadrágok
Mosó ruhák

Neumann M.
Tel. 431.
cégnél Cluj,
Piața Unirei 14.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyszerű közlési díja szavanként 2 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lei. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lei. Jellegű hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésekkel a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetés: díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Kiadó üzlet és pinchehelyiség, különösen nagykereskedőknek alkalmas. — Braun Ernő Timisoara, Bem-u. 30. 6186

Egy magányos kertészlakás a város közepén, 2 szoba, üveges veranda, konyha, melléképületek lélepes ellenében sürgősen átadó. Jelige: „60.000 lej“ a kiadóban.

Vasszakmában teljesén jártas segédet keresek azonnali belépésre. Üvegzéshez értők előnyben. — Sternberg Izidor Marosludas. 6185

Keresünk gyakorlottnémet-magyar gyors- és gépirónót azonnali belépésre. „Meteor“ papírnagykereskedés Cluj, Unió-u. 13. 6183

Két iskolás intelligens zsidó gyermek teljes ellátást kaphat zongorahasználattal. Cim a kiadóban. 6180

Négy szoba, konyha, modern ház nagy kerttel, beköltözhető, 250 ezer lej készpénzért eladó. Erdőkölödni Danzingernél, Szentegyház-u. 20. vagy 5-45 telefonszám alatt. 6182

Poale Cedeknél jobb 22. sz. férfi, 29. sz. női ülés örök áron átadó. — Bövebbet a s. mesznál. 6189

Erdély egyik nagyobb városában 30 év óta fennálló üzemben levő butorgyár teljes felszereléssel, raktárral együtt eladó, esetleg tőkés társat keresünk hozzá. Ajánlatokat „Butorgyár“ jeligen a kiadó továbbítja. 6188

Szücs-szabász munkavezetőnek felvétetik

azonnalra évi fizetéssel.

Cim a kiadóban

Eladó fűszerüzlet forgalmas helyen, megyeszékhelyen. „Forgalmas“ jelige alatt a kiadóhivatal továbbítja az érdeklődők leveleit. 6112

Crème D'argent

kipróbált ártalmatlan szer szeplő, májfolt, mindennemű bőrkütés ellen. Néhány napi használat után teljes eredményt ér el.

1 nagy tégely ára 20 lei

Kapható kizárólag a

Fekete droguerriában

Tg.-Mures-M.-vásárhely

Krébsz J.

bőrönd és sportcikk árúgyára

CLUJ

Strada Regele Ferdinand 77.
Gyár: Str. Bucovina 4.

G Y Á R T

Utazóbőröndöt
Férfi nyári divatövet
Football-labdát
Lábszárvédőt
stb.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

Kaiser-Borax

Lemosás

Mindenkinek nagy

Aldás

Telefon 81.

Ládagyár

Flórizlet: Egeres

Mindennemű ládákat és fadobozokat összeszegezett és szétszedett részekben megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbb napt áron 1331

Sajovics és Lebovits fatereskedés és ládagyár (Cluj), Strada Cernauți (volt Kajántól-nt) 1 szám

BUTORÜVEGEKET, TÜKRÖKET

Lloyd 1479

Barok, csillag és virágcsiszolással, valamint adott rajzok után **művészi kivitelben készít HUNWALD, üvegsziszolda és tükörgyára** CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Vlahuta (volt Bolyai-utca) No. 3. Hibás tükröket újra fonsoroz

Figyelem a nagy vashíd sarokra!

A címre figyeljen

Aranyat, platinát és drágaköveket a legmagasabb árban beváltak. Legolcsóbb bevásárlási forrás ékszerekben, órákban, disztárgyakban

Markovits Bernát ékszerész

Fatermelők figyelme!

JAKOB POLJANSEK

gyártmányait

Plankáts, Krajnai és Melerin fejszéket

stb. gyári áron szállítja egyedárusítója,

Grossmann Jenő

műszaki kereskedő

Nagyvárad, Baross ucca 10.

Sürgönycim: Grossmaschin — Telefon 286

IZRAEL & Co.

Cluj, Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 2

szőrmeárúházában

Bundák . . . 16000
Sportkabátok . . . 3000
Boák . . . 475
Gyermekekabátok 800
leitől

Nagy választék szőrmeárúházában!

feljebb kaphatók

Grünwald

üvegsziszolda és tükörgyár

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek. Épületüvegezési vállalat — Újrafonsorozás — Finntükrök

Oradea-Mare

Strada Garilozy 16. szám

SZFFKFSZT
HIVATAL
Cluj, Kolozsvár
L. Pop (Bra

Telefon: S
és kiadóhiv
Zs. N. Sz.

A kéziratok
szerkesztős
zendők. Kéz
adunk

Cluj-Kolo

Megala
fel. Tár

(Kolo
jától.) A
valóban a
zott határo
rötsége ala
Szövetség
megmutatta
dését bénit
az őszintese
nemcsak u
de olyan u
lán nem k
mertette a
most az E
vetség föit
a megindu
beszámolha
Székely fő
számára.

ban megál
határozatok
szülte. ne
ezeket a k
Ezeket a k
natkozásua
Szövetsége
nekfelett a
lesztina-mu
parancsa é
rekvésünk
Palesztina-
letessen gon
hogy ebben
ség mind
ség gondol
továbbra i
felől nem
másfelől h
legalábbis
az egység
magunk.

A Pa
ciumok kö
vári konfe
palesztinai
lyának vez
tás anyagá
folytatott
ményt hoz
csolatokra
külöztünk.
felől módu
közö kedve
Palesztina-
gazdasági
vállalkozás
valóság e
ság megal
teremt Ero
reskedelmi
szolgálatok
nak is, a

A k
Sándor dr
ég, amel
fogja irán
bizottság
alkalmas a
ennek az
téséről.

A sz
programját
A reorgan
egyfelől a